

فرهنگ نوین کشاورزی و منابع طبیعی

(شامل تعریف و معادل فارسی واژه‌های علمی)

جلد چهاردهم

شیلات

مؤلفان:

دکتر بابا مخیر، دکتر قباد آذری تاکامی،

دکتر نصرالله محبوبی صوفیانی

فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران

گروه علوم کشاورزی

شاخه شیلات

فرهنگ نوین کشاورزی و منابع طبیعی، شامل تعریف و معادل فارسی واژه‌های علمی / مؤلفان: گروه علوم کشاورزی، شاخه شیلات فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران، بابا منیر، قباد آذری ناکامی، نصرالله محبوبی صوفیانی.

ویراستاران: غلامرضا ستوده، ابراهیم بیگدلی - تهران: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات و چاپ، ۱۳۸۹. ۱۵ ج - انتشارات دانشگاه تهران و فرهنگستان علوم: شماره ۳۱۸۷

ISBN: دوره ۱۵ جلدی: ۵-۵۹۴۹-۳-۰۳-۹۶۴-۹۷۸ ۸۵۰۰۰ ریال

ج. ۱۴: ۱-۶۱۶۴-۳-۰۳-۹۶۴-۹۷۸

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا:

ص.ع. به انگلیسی:

New Dictionary of Agriculture and Natural Resources, Vol. 14, Fishery

کتابنامه.

ج. ۱۴. شیلات. - - واژه‌نامه‌ها - - انگلیسی. زبان انگلیسی - - واژه‌نامه - - فارسی.

شیلات - - واژه‌نامه - - انگلیسی. شیلات - - واژه‌نامه - - انگلیسی. الف. آذری ناکامی،

قباد، ۱۳۱۸ دانشگاه تهران.

۱۳۸۹

۶۳۰/۳

۴۵ ف / ۴۱۱ S

۱۸۳۰۷۵۳

شماره کتابشناسی ملی

عنوان: فرهنگ نوین کشاورزی و منابع طبیعی، جلد چهاردهم: "شیلات"
مؤلفان: دکتر بابا مخیر، دکتر قباد آذری تاکامی، دکتر نصرالله محبوبی صوفیانی
ویراستاران: دکتر غلامرضا ستوده، مهندس ابراهیم بیگدلی
حروف نگار: نسوین بابائی
نوبت چاپ: اول
تاریخ انتشار: ۱۳۸۹
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران و فرهنگستان علوم جمهوری اسلامی ایران
چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
شابک جلد چهاردهم: ۹۷۸-۹۶۴-۰۳-۶۱۶۴-۱
شابک دوره ۱۵ جلدی: ۹۷۸-۹۶۴-۰۳-۵۹۴۹-۵
«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلفان است»
«کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است»
بها: ۸۵۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرشی مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press@ut.ac.ir - سایت: www.press.ut.ac.ir

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۰۱۲۰۷۸

اعضای شورای هماهنگ کننده واژگان و اصطلاحات علمی شاخه‌های گروه علوم کشاورزی:

رئیس وقت گروه علوم کشاورزی	دکتر بهمن یزدی صمدی
رئیس شاخه آبیاری	دکتر علیرضا سپاسخواه
رئیس شاخه اقتصاد کشاورزی	دکتر غلامرضا سلطانی
رؤسای وقت و حال شاخه ترویج و آموزش کشاورزی	دکتر اسماعیل شهبازی و دکتر عزت‌الله کرمی
رئیس شاخه علوم باغبانی	دکتر مرتضی خوشخوی
رؤسای وقت و حال شاخه جنگل و محیط زیست	دکتر کریم جوانشیر و دکتر محمود زبیری
رئیس شاخه چوب شناسی	دکتر داوود پارساپژوه
رئیس شاخه خاک شناسی	دکتر منوچهر مفتون
رؤسای وقت و حال شاخه علوم دامی	دکتر نصرالله سفیدبخت و دکتر علی نیکخواه
رئیس شاخه زراعت و اصلاح نباتات	دکتر داریوش مظاهری
رئیس شاخه شیلات	دکتر بابامخیر
رئیس شاخه علوم و صنایع غذایی	دکتر محمد شاهدی
رؤسای وقت و حال شاخه گیاه پزشکی	دکتر عباس شریفی تهرانی و دکتر کرامت‌الله ایردپناه
رئیس شاخه ماشینهای کشاورزی	دکتر علی محمد برقمی
رئیس شاخه مرتع و آبخیزداری	دکتر حسن احمدی
استاد زبان و ادب فارسی	دکتر غلامرضا ستوده
عضو هیأت علمی و دبیر شورا	دکتر سید محمد اشکان

بسم الله الرحمن الرحيم

پیشگفتار

در جهان امروز تحولات و توسعه سریع علوم کشاورزی، منابع طبیعی و تکنولوژی وابسته به آن، موجب ورود واژه‌ها و اصطلاحات علمی جدید در این بخش از علوم شده و هر روز بر تعداد آنها افزوده می‌شود. عدم تعریف دقیق واژه‌ها و اصطلاحات علمی در رشته‌های مختلف علوم کشاورزی و منابع طبیعی و نبود معادل دقیق و صحیح فارسی برای آنها مشکلاتی را در آموزش این علوم به وجود آورده که روز به روز شدیدتر می‌شود.

گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم از بدو تشکیل، لزوم تهیه و تدوین فرهنگ توضیحی اصطلاحات علمی در رشته‌های مختلف کشاورزی و منابع طبیعی را احساس می‌کرد. از این رو در سال ۱۳۷۲ طرحی با عنوان "تهیه و تدوین فرهنگ واژه‌ها و اصطلاحات علمی رشته‌های علوم کشاورزی و منابع طبیعی" تهیه کرد که در همان سال به تصویب شورای علمی فرهنگستان علوم رسید؛ و مقرر گردید که هر یک از ۱۳ شاخه تخصصی گروه، در قالب ضوابط و شیوه‌های تعیین شده اقدام به اجرای طرح کند. طرح مذکور از اول سال ۱۳۷۳ در شاخه‌های ۱- آبیاری، ۲- اقتصاد، ترویج و آموزش کشاورزی، ۳- علوم باغبانی، ۴- جنگل و محیط زیست، ۵- چوب‌شناسی و صنایع چوب، ۶- خاک‌شناسی، ۷- علوم دامی، ۸- زراعت و اصلاح نباتات، ۹- شیلات، ۱۰- علوم و صنایع غذایی، ۱۱- گیاه‌پزشکی، ۱۲- ماشین‌های کشاورزی، ۱۳- مرتع و آبخیزداری به وسیله ۵۷ نفر از استادان و محققان برجسته کشور به اجرا درآمد.

در مرحله اول طرح قرار شد که هر شاخه، بسته به وسعت موضوع و امکانات رشته خود بین دو

تا سه هزار واژه و اصطلاح علمی را که مورد نیاز مبرم دانشجویان، مدرسان، مترجمان و مؤلفان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی می‌باشد، تهیه و تدوین کند؛ به طوری که هر اصطلاح علمی دارای تعریف دقیق، کوتاه و روشن و معادل فارسی باشد و حتی الامکان سعی شود برای هر اصطلاح و واژه علمی یک معادل برگزیده و در تألیف و تدوین فرهنگها از آخرین و معتبرترین کتب علمی و فرهنگهای تخصصی به زبانهای خارجی بهره گرفته شود و هر مجلد دارای دو بخش انگلیسی - فارسی و فارسی - انگلیسی باشد.

در اوایل سال ۱۳۷۳، اعضای شاخه‌ها کار اجرای طرح را شروع کردند. ابتدا حدود و تعداد واژه‌ها و اصطلاحات هر شاخه که لازم بود در این مرحله تعریف و معادل برای آنها برگزیده یا ساخته شود، مشخص شد. سپس واژه‌های مربوط به هر شاخه از فرهنگهای تخصصی خارجی و کتب و مجلات علمی مربوط استخراج و با استفاده از منابع و تجربه علمی اعضا به تدریج برای آنها تعریف و معادل مناسب تهیه شد. تعریف واژه‌ها و اصطلاحات علمی و معادلهای آنها به کارتهای مخصوص منتقل و در جلسات شاخه بررسی و در نهایت مورد تأیید قرار گرفت. واژه‌ها و اصطلاحات علمی مشترک بین شاخه‌ها در جلسات هماهنگی شورای هماهنگی متشکل از رؤسای شاخه‌ها، مسؤول هماهنگی طرح، استاذ زبان فارسی و نماینده فرهنگستان زبان و ادب فارسی مورد رسیدگی قرار گرفت و پس از اعمال تصحیحات لازم و هماهنگ کردن معادلهای آنها به تصویب رسید. اصطلاحات علمی که تعریف و معادل آنها نهایی و به تأیید رسیده بود، توسط ویراستاران، ویراستاری شدند.

در خلال اجرای طرح از همکاریهای فرهنگستان زبان و ادب فارسی نیز بهره‌مند شدیم. بدین معنا که هماهنگیهای لازم بین مسؤولان دو فرهنگستان به عمل آمده و کارشناسان فرهنگستان مذکور در شورای هماهنگی طرح شرکت داشته‌اند. همچنین دو نفر از مجریان طرح در چند جلسه شورای گروه واژه‌گزینی فرهنگستان زبان و ادب فارسی شرکت کردند و اعضای این گروه را در جریان اقدامات انجام شده و شیوه کار قرار دادند. قرار بر این شد که پس از تدوین اصول و ضوابط واژه‌گزینی برای اصطلاحات علمی توسط فرهنگستان زبان و ادب فارسی، معادلهای نوساخته شاخه‌های مختلف علوم کشاورزی مورد بررسی قرار گیرد.

مرحله اول طرح در پایان مدت پیش‌بینی شده انجام شد و اعضای شاخه‌های مختلف کشاورزی و منابع طبیعی با صرف حدود سی هزار نفر - ساعت در جلسات رسمی توانستند این مرحله را به پایان

برسانند. نظر به این که احساس می‌شد دانشجویان، استادان، مترجمان و محققان رشته‌های کشاورزی و منابع طبیعی به این مجموعه فرهنگها نیاز مبرم دارند، لذا شورای گروه علوم کشاورزی تصمیم گرفت هر چه زودتر نتایج مرحله اول طرح را در ۱۵ جلد، به عنوان چاپ مقدماتی منتشر کند و در دسترس علاقمندان قرار دهد به این امید که مرحله دوم طرح به مرحله اجرا درآید و تذکرات و راهنمایی‌های دانشمندان و صاحب‌نظران در مرحله دوم اجرای طرح لحاظ و کمبودها و نقایص آنها برطرف شود. مرحله دوم طرح تهیه و تدوین فرهنگ واژگان و اصطلاحات علمی رشته‌های علوم کشاورزی و منابع طبیعی در گروه علوم کشاورزی فرهنگستان علوم و با کوشش و همکاری علمی بیش از ۶۰ نفر از استادان و محققان گروه یاد شده از مهرماه ۱۳۸۳ به مرحله اجرا درآمد و در ۱۳۸۸ به پایان رسید و حدود ۳۵۰۰۰ واژه و اصطلاح علمی جدید معادل‌گزینی و تعریف شدند. فرهنگ حاضر مجموع واژگان مرحله اول و دوم اجرای طرح می‌باشد که با نام "فرهنگ نوین کشاورزی و منابع طبیعی" به چاپ رسیده است.

دکتر بهمن یزدی صمدی

مجری مسؤول طرح

- ۱- در این کتاب حدود ۳۵۰۰ واژه و اصطلاح علمی انگلیسی که در رشته شیلات رواج بیشتری دارند تعریف و برای هر یک معادل فارسی گزینش و یا ساخته شده است.
- ۲- به منظور استفاده بیشتر، فرهنگ در دو بخش: انگلیسی-فارسی و فارسی-انگلیسی تنظیم شده است. بخش انگلیسی-فارسی از سمت چپ به راست، به ترتیب حروف الفبای انگلیسی و بخش فارسی-انگلیسی از راست به چپ به ترتیب حروف الفبای فارسی چاپ شده است. در بخش فارسی-انگلیسی شرح واژه‌ها نوشته نشده و خواننده برای شرح آنها، باید به متن انگلیسی-فارسی مراجعه کند.
- ۳- هرگاه برای یک واژه انگلیسی چند معادل فارسی پیشنهاد شده باشد، این معادله‌ها به ترتیب اولویت نوشته شده و با ویرگول (،) از یکدیگر جدا شده‌اند. واژه‌هایی که دارای چند معادل با مفاهیم متفاوت باشند با نقطه و ویرگول (؛) و تعریف آنها با شماره‌های مختلف از یکدیگر جدا شده‌اند.
- ۴- هرگاه واژه‌ای (در متن انگلیسی-فارسی) دارای مترادف باشد، یکی از واژه‌ها به عنوان سرواژه انتخاب و شرح داده شده است و بقیه داخل پرانتز به عنوان مترادف آورده شده و با علامت syn: متمایز شده است. مترادف‌های هر سرواژه با معادله‌های آنها در محل ترتیب الفبایی خود ضبط و شرح آنها با علامت پیکانه (←) به شرح سرواژه ارجاع داده شده است.
- ۵- در این فرهنگ علامت پیکانه (←) به جای عبارت "مراجعه کنید به" به کار رفته است و از آن به منظور ارجاع خواننده به شرح واژه مترادف و یا جلب توجه او به تفاوت و تمایز معنی و مفهوم دو واژه نزدیک به هم و یا متضاد یا یکدیگر استفاده شده است.
- ۶- هرگاه واژه‌ای دارای علامت اختصاری رایج باشد، علامت آن با حرف (حروف) بزرگ نوشته شده است.
- ۷- در شیوه خط و املای اصطلاحات انگلیسی از:

Webster's Third New International Dictionary, Copyright 1993 Merriam-Webster, Inc.

به عنوان فرهنگ معیار استفاده شده است.

منابع مورد استفاده (References)

الف - فارسی:

- آریانپور کاشانی، عباس. و آریانپور کاشانی، منوچهر، ۱۳۷۱. فرهنگ دانشگاهی انگلیسی-فارسی، جلد ۱ و ۲. تهران: مؤسسه انتشارات امیرکبیر.
- آذری تاکامی، قباد، ۱۳۶۳. اصول تکثیر و پرورش ماهی. انتشارات وزارت کشاورزی، شماره ۶۴/۱۵۴.
- ابراهیمزاده، حسن؛ دیانت‌نژاد، حسن؛ فروود، داریوش و کرمی، محمود، ۱۳۷۱. واژه‌نامه زیست‌شناسی، تهران: انتشارات علوی.
- اعتماد، اسماعیل و مخیر، بابا، ۱۳۵۸. ماهیان خلیج فارس (ترجمه) (تألیف بلگود، ه. و. لپتین، ب) انتشارات دانشگاه تهران (۱۷۴۴).
- پوستی، ایوج و صدیق مروستی، سید عبدالحمید، ۱۳۷۸. اطلس بافت‌شناسی ماهی (ترجمه) (تألیف تاکاشیما، اف. مایینا، تی)، انتشارات دانشگاه تهران (۲۴۳۶).
- جلالی، تهمورث، ۱۳۵۴. فرهنگ باید، انتشارات ابن‌سینا، تهران.
- مخیر، بابا، ۱۳۵۶. ماهیان ایران، جزوه درسی، گروه ماهی‌شناسی و شیلات، دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران.
- معین، محمد، ۱۳۷۱. فرهنگ فارسی (متوسط). مؤسسه انتشارات امیرکبیر، جلد اول تا ششم.
- وثوقی، غلامحسین و مستحیر، بهزاد، ۱۳۷۱. ماهیان آب شیرین. انتشارات دانشگاه تهران، شماره ۲۱۳۲.
- وزیری، بزرگمهر، ۱۳۶۴. فرهنگ زیست‌شناسی، مؤسسه انتشارات امیرکبیر، تهران.
- هاشمی، مسعود، ۱۳۷۳. فرهنگ کشاورزی و منابع طبیعی یک جلدی، انتشارات فرهنگ جامع.
- ب - خارجی:

Bardach. J. E., J. H. Ryther, W. O. McLarney, 1973. Aquaculture, The Farming and Husbandry of Freshwater and Marine Organisms.

Wiley-Interscience: 868 pp.

Barnes, R.S. 1988. An Introduction to Marine Ecology. (Second ed). Blackwell Scientific Pub. Oxford, 351 pp.

Biswas. S.P. 1993. Manual of Methods in Fish Biology. South Asian

- publishers Pvt Ltd., New Delhi International book Co. Absecon Highlands, N. J., pp. 113-131.**
- Collin, P.H. 1988. Dictionary of Ecology and the Environment. Peter Collin Pub. Co. London, 197 pp.**
- Garrison, T. 2001. Essentials of Oceanography. (Second ed). Brooks/Cole, USA. 361 pp.**
- Gross, M. G. 1995. Principles of Oceanography. (Second ed). Prentice Hall, Inc. New Jersey, 230 pp.**
- Harden Jones, F. R. 1968 Fish Migration. Edward Arnold (publishers) Ltd. London, 325 pp.**
- Hunt, L. M. and D. G. Groves, 1965. A Glossary of Ocean Science and Undersea Technology Terms. Compass Pub. Inc. Virginia: pp. 1-77.**
- Ingmanson, D. E. and W. J. Wallace, 1989. Oceanography: An Introduction. (Fourth ed). Wadsworth Pub. Co. California, USA, 513 pp.**
- Knorr, G. 1975: Atlas zur Anatomie und Morphologie der Nutzfische, 3-*Salmo gairdnerii* Richardson, 1836, Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin. 15 pp.**
- Knorr, G. 1977 Atlas zur Anatomie und Morphologie der Nutzfische, 5-*Cyprinus carpio* Linnaeus, 1758, Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin, 15 pp.**
- Kuronuma, K. and Y. Abe 1972. Fishes of Kuwait, Kuwait Institute for Scientific Research:**
- Lagler, K. F., J. E. Bardach and R. R. Miller, 1962 Ichthyology. John Wiley and Sons, Inc., New York, London, 544 pp.**
- Levinton, J. S. 1995. Marine Biology. Oxford Univ. press, Oxford, 420 pp.**

- Mills, D. 1977. Salmon and Trout. A resource, its ecology, conservation and management. Oliver and Body Edinburgh, 351 pp.
- Piper, R. G., I. B. McElwain, L. E. Orme, J. P. McGraren, L. G. Fowler and J. R. Leonard, 1989. Fish Hatchery Management. US Fish and Wildlife Washington, D. C. 517 pp.
- Rick, P. 1995. Aquaculture Science. Delmar publishers ITP^{IM}, An International Thomson publishing company, 660 pp.
- Rounsefell, G. A., W. H. Everhart, 1953. Fishery Science: its Methods and Applications, John Wiley and Sons, Inc. New York 444 pp.
- Shepherd, C. J. and N. R. Bromage, 1988 Intensive Fish Farming. BSP Professional books, 360 pp.
- Stickney, R. R. 1979. Principles of Warmwater Aquaculture. John Wiley & Sons, New York.
- Sumich, J. L. 1999. An Introduction to the Biology of Marine Life. (Seventh ed). WCB, MC Graw-Hill, 484 pp.
- Wetzel. R. G. 1991. Limnology. (Second ed). Saunders College Pub. Philadelphia, USA, 254 pp.